

Hogy mindenkinek meglegyen a maga igaza KOVÁCS ESZTER MONOLÓGJA

Lejegyezte és monológgá szerkesztette: Hadas Miklós

Korábban fel sem merült, hogy Magyarországra fogok kerülni. Mindez a családtörténeti véletlenek különös összjátékának tudható be. Ugyanis van egy öcsém, aki öt és fél évvel fiatalabb, mint én: 1996-ban született, és három-négyéves kora óta focizik – egyébként apu is focizott a román harmadosztályban. Az öcsémről az első emlékem az, hogy Szárhegyről felmegyünk Gyergyóba, mert nekünk Gyergyószentmiklós volt a város, csupa nagybetűvel, bemegyünk a nagyáruházba, és ő cirkuszol, ordít, a földön fetreng, hogy neki kell ott az a labda. Ekkor még csak hároméves. Aztán amikor már négyéves, egyszer megállunk a futballpálya előtt, ahol a gyerekek mennek az edzésre. És akkor hatalmas cirkuszt csapott megint, hogy ő is oda akar menni, ő is oda akar menni. Én voltam a megbízható nővér, a második anya, egyszerűen le kellett, hogy fogjam. Utána aztán a szüleim is beláták, hogy el kell őt vinni valahová focizni. Aztán így is lett! A következő héten már be volt írva Gyergyóba, és akkor elkezdődött, hogy naponta edzés, hétvégén meg jöttek a meccsek. Ment a szurkolás, bár eleinte ebben mi nem nagyon vettünk részt anyuval. Jártak Kolozsvárra, Bukarestbe, Brassóba, ezek akkor nagy dolgok voltak. Az öcsém díjakat is nyert, volt, hogy ő lett a legjobb hátvéd. Focizni nagyon szeretett, de tanulni már kevésbé, ami egy folyamatos konfliktusforrás volt anyu és közte.

Aztán 2007 nyarán, miután egy csomafalvi barátja felbízta, apukám elvitte az öcsémet Gárdonyba a Puskás Akadémiára. Volt ott egy komoly és hosszú teszt, és az öcsém olyan jó teljesítményt nyújtott, hogy egyből felvették. A szüleim számára nagyon hirtelen jött ez a dolog, mivel soha nem készültek elköltözni. Sőt, kimondottan nem akartak Magyarországra költözni, nekik ez egy elhatározott dolog volt, hogy Magyarországra nem megyünk. Apukám nagyon Bukarest-centrikus volt, sokat dolgozott ott, nagyon jól beszélt románul. Mindig azt mondta, hogy lehet menni ide-oda, de Romániában kell érvényesülni. Én is úgy készültem, hogy majd Kolozsvárra vagy Bukarestbe megyek egyetemre. De csak úgy fogadták be az öcsémet, ha hétvégén családi környezetbe tud hazamenni, úgyhogy apukám elég hamar eldöntötte, hogy oda fognak költözni. És míg apu jól elvolt a maga dinamikus világában, anyukám nehezen viselte ezt az egészet. Ráadásul a focikarrier sem jött annyira be. Az öcsém a mai napig sportoló – egyébként azóta nagyon szoros lett a kapcsolatunk. Brassóban játszott a román másodosztályban, utána jött a magyar másodosztály. Volt román junior válogatott, többször is. Most a harmadosztályban játszik.

Ma már mindannyian bevallják, hogy felelőtlenség volt kiköltözni, de akkor valamilyen ellenállhatatlan sodrás volt ebben. Havonta hazajártak, de én nem akartam hozzájuk jár-

kálni, mivel tudtam, hogy nem olyan körülmények között élnek, mint amiből elmentek, és ezt nem akartam látni. A lelegején két hónapig egy nyaralóban laktak Gárdonyban, utána felköltöztek Pesterzsébetre. Anyunak trauma volt, hogy engem el kellett hagynia, nagyon nehezen dolgozta fel. Ráadásul nem is talált olyan munkát, ahol ne kellett volna hétvégén dolgoznia, miközben az öcsémmel kellett volna otthon lennie. Felkeresték a rokonokat meg a barátokat is, de azok egyáltalán nem álltak velük szóba, pedig voltak, akik elég jó körülmények között éltek Budapesten meg Nyíregyházán. Csak akkor jött el mindenki hozzánk, 2015 után, amikor Monoron meglett a házunk. Az már más kérdés, hogy soha senki nem akart Monorra költözni apun kívül. Anyukám Édre szeretett volna költözni vagy Diósdra, neki ezek voltak a fejében, de apukámnak valamiért egyik sem tetszett. Vecsésre akartak menni először, de ott meg nagyon drágák voltak a házak.

Apukám Etéden született, ami Udvarhely mellett van, és nagyon büszke rá, hogy Székelyudvarhelyen szocializálódott. Szerinte a kommunikációs képességeit, a nyitottságát, a vállalkozói szellemét és a mobilitási készségét annak köszönheti, hogy Udvarhelyen nőtt fel, és ott is érettségizett a szakközépiskolában. Bár szerintem mindez inkább abból fakadt, hogy őket gyakran költöztették, mivel az apja milicista volt. Szerinte az udvarhelyiek jobb kedélyűek, könnyebben alakítanak ki barátságot, könnyebben megbíznak egymásban. Ennek ellenére mégis gyergyóinak tartja magát, mert a felmenői gyergyóiak. Az, hogy Etéden született, annak köszönhető, hogy akkor a nagypámat éppen oda helyezték ki, de a nyarakat otthon töltötte a dédnagymamámnál, Szárhegyen. A nagypapa jól beszélt románul, de csak magyar falvakban dolgozott Udvarhely környékén. Közben meg jártak haza, építették a házukat Szárhegyen. Időközben aztán a nagypapám cukorbeteg lett, ezért '87-ben előrehozott nyugdíjba ment, hazaköltöztek, és apukám is jött velük. Anyukám is szárhegyi, nagypapám ágáról güdüciek, és ő is Udvarhelyen járt iskolába. Nem jutott be a biokémiára, amire szeretett volna, ezért elment élelmiszeripari szakközépiskolába, aztán a Salamonban érettségizett Gyergyóban. Utána elkezdett dolgozni a gyergyószentmiklósi kantinnál. 1991-ben házasodtak össze az apukámmal, és én is abban az évben születtem.

Miután visszajöttek Szárhegyre, apukám az öntödében kezdett el dolgozni, és először valami fémforgácsoló-pozícióba rakták be, de kijárta, hogy irodai munkát kell végezzen, úgyhogy a beszerzésre került, és ott volt '91-ig. Utána nagyon kalandos vállalkozásai voltak, és eleinte ezek nem sikerültek. Először egy asztalosműhelyt alapítottak egy barátjával, aki amúgy a keresztapám. Aztán el akarták indítani a kábeltévé Szárhegyen. Ebben volt egy harmadik személy is, aki lelépett a pénzzel, úgyhogy ez sem sikerült. Utána volt egy fafeldolgozó üzemük, egy gáter, ahol méretre vágták a faanyagot. Ezt már egyedül csinálta, de ez sem alakult jól. A kilencvenes évek elején a nagypapámmal, édesanyám apukájával, még disznót árultak erdélyi falvakban. Úgy hívja ezt, hogy ez volt a disznós üzlet. Aztán egy szárhegyivel dolgozott együtt, akivel elindultak, hogy Bukarestben, az újjgazdagok által megvásárolt területeken építsenek faházakat és rendes lakóházakat. Később már a tengernél is dolgoztak. Akkor már az öcsém is meg van születve, talán kétéves. Abban az időben úgy alakult az életünk, hogy apukám csak két-háromhetente járt haza, attól függően, hogy nyár volt-e. Egyszer voltam vele két hétig egy ilyen munkán, és azt láttam, hogy ő irányítja ezeket az építkezéseket.

Apukám Kolozsváron volt katona, és ott tanult meg románul. Legalábbis amikor leszerelt, azt gondolta, hogy már tud, de aztán gyakran mondogatta, hogy a beszerzésen tanult meg románul igazán, amikor neki kellett megrendelni az utolsó csavart is. Közben nagyon sokat utazott is Romániában. Úgyhogy egy dinamikus életpálya van mögötte. Nagyon jól érezte magát ebben a közegben, megtalálta a helyét, és a mai napig vonzódik ehhez. Az a fajta beszédmód, viselkedés, megnyilvánulás, ez a gesztikulálóbbr, hangosabb kommunikáció mindig is remekül ment neki. Mert a románok nagyon szeretnek beszélgetni, és az apukám is szeret beszélgetni. És ő megtalálta ott a hangot, nagyon jó évei voltak azok. Veszekedni is szeretett. Emlékszem, Bukarestben megcsináltak egy házat, de nem akartak annyit fizetni, mint amiben megegyeztek. De ő kidumálta, és addig veszekedett velük, míg kivívta magának a tiszteletet, és végül kifizették. Hallottam, amikor mondta anyunak, hogy megoldotta azt a helyzetet. Azt is megkérdezték tőle, hogy miért úgy hívják, hogy Kovács. Hát, mert magyar vagyok, mondta. Ezen nagyon elcsodálkoztak, mert nem vették észre, hogy magyar, mert nem volt olyan erőteljes magyar akcentusa. Neki ilyen élményei voltak, és ezáltal még nagyobb önbizalomra tett szert. Nagyon jól elsajátította ezt a bukaresti pörgős beszédet. Az anyukám viszont rosszul tud románul. Neki nem volt lehetősége, nem is járt olyan helyeken, hogy megtanuljon románul. Neki ez a legnagyobb hátránya. Azt a beszédmódot, azt a jó kommunikációs készséget, amit apu elsajátított, azt ő nem tudja. És van benne egy önbizalomhiány is, ami egy jellegzetes kisebbségi dolog. Meg persze dzsender-dolog is. De az nemcsak anyura vonatkozik, ezt láttam magamon meg a csoporttársaimon is.

Apukám sokszor mesélte, hogy eleinte azt gondolta, a román ember az olyan, hogy azzal mindig meg kell majd küzdenie. De rájött, hogy ez nem igaz, merthogy neki Magyarországon sokkal jobban meg kellett küzdeni a magyarokkal. Mindig hangsúlyozza, hogy ő ehhez a szókimondós nyíltságához van hozzá szokva, és azt vette észre, hogy Magyarországon nem ezen van a hangsúly. Őt az is idegesíti, hogy nem tud alkudozni a piacon, míg otthon igen. Nemcsak Gyergyóban, hanem egész Romániában. Azt is mondta, hogy őt soha nem gúnyolták azért Bukarestben, pedig az az igazi román környezet, hogyha esetleg valamit rosszul mondott románul. Inkább úgy vették, hogy de jó, hogy tud. Soha egyetlen alkalommal sem érte őt negatív visszajelzés. Ezzel szemben Magyarországon érte. Szerződés-kötéseknél, bankban. Más nyelvet használtak, nem azokat a szavakat használta, amit megszoktak az emberek. Most is románokkal dolgozik, nagyon vonzódik hozzájuk, és mindig problémásak voltak a magyarországi kapcsolatai. Én azt látom, hogy nem értik egymást a magyarországiakkal.

Amikor megérkeztek Magyarországra, két hét alatt kellett elintézni a munkát és a lakást a Velencei-tónál, mert az öcsémnek kezdődött az iskola. Az apukám pedig minden nap Gárdonyból autózott Budapestre, oda és vissza. Az volt a szerencséje, hogy remeteikkel kezdett el dolgozni egy fafeldolgozó üzemben. Ilyen erdélyi és remetei vállalkozókkal volt együtt, ahol nem kellett átváltania más viselkedésbe és más beszédmódba, és így megmaradt a saját kultúrájában. Azután élesedett ki a helyzet, amikor 2013-ban megalapította a saját vállalkozását, egy fafeldolgozó telepet, ahol gyakran cserélődtek a munkások. Dolgoztak ott remeteiek és magyarországiak is, és ő úgy érezte, hogy nem érti a szót

a magyarországiakkal. Leginkább a budapestiekkel nem talált a szó. Folyton félreértések voltak az üzletkötésnél, az albérleti szerződésnél, a fa árának kiszámításánál, a nyelvhasználatban, a dialógusokban, mindenben. Ő más szavakat használ ugyanarra a helyzetre, mint egy budapesti. Voltak ilyen nagyon triviálisak is, hogy például kereste a vásárlókocsit a bevásárlóközpontban. Ő amúgy egy nagyon hirtelen haragú ember, és akkor felmérgelődött, talált egy biztonsági őr, és kérdezte tőle, hogy „hol van egy szekér?” Ennél a szituációnál ott voltam, és azt hittem, nem élem túl, úgy kellett kacagjak.

Apukámnak nyelvi szempontból a hivatalos szövegek nagyon nehezek Magyarországon. Egy telefonszerződés is akár, azt ő nehezen tudja megérteni. Az az ő filozófiája, hogy ugyanez a leírás románul sokkal észszerűbb és logikusabb. Bizonyos tekintetben ezzel egyetértek. Megéltem én is, hogy amikor Magyarországra kerültem az egyetemi képzésbe, alig értettem meg a rám vonatkozó elvárásokat azon a borzalmas jogi nyelven. És ha belegondolok abba, hogy amikor diák voltam, és otthon ki kellett töltenem formanyomtatványokat, vagy amikor jelentkeztem a kolozsvári egyetemre, és annak ellenére, hogy nem beszéltem olyan jól a román nyelvet, mégis jobban tudtam, miről van szó. Apukám azt is sokszor mondogatta, hogy nem segítőkészek a magyarországiak. Merthogy ha hozzászólt egy idegenhez otthon, Romániában, bárhol az országban, akkor könnyen el tudott indulni egy diskurzus. Az emberek segítettek egymásnak, és őt nagyon zavarta, hogy Magyarországon ez nem tud megtörténni. Ő mindent megszerel, mindent megcsinál, mindig mindenkinek segített Romániában, és hozzászólt ahhoz, hogy neki is mindig segítettek akár idegen helyeken is, de ez Magyarországon nem működött. Egyébként anyukám is ugyanazt mondja a magyarországiakról, mint apukám. Viszont a külföldiekkel jó tapasztalatai vannak. Mikor elkezdett dolgozni házvezetőnőként, akkor egy szlovák családnál dolgozott. Ők angolul beszéltek, de anyukám nem tudott olyan jól angolul, ezért azt mondta, hogy nem vállalja el, de aztán mégiscsak elkezdett ott dolgozni, aztán idővel belejött az angolba. Ez a család a három gyerekével nyárra hazament Pozsonyba, és akkor anyu is haza tudott hozzám jönni az öcsémmel. Végül annyira megszerették egymást, hogy mindaddig náluk dolgozott, amíg vissza nem költöztek Szlovákiába.

A szüleim engem mindig felnőttként kezeltek. Amikor mondták, hogy elköltöznének Magyarországra, kérdezték, hogy mit gondolok erről. Én sohasem voltam egy akaratos gyerek, mindig szófogadó, engedelmes voltam. Soha nem konfrontálódtam a szüleimmel, ahogy másokkal sem. De ami nem volt nekem szimpatikus vagy kényelmes, azt nem csináltam. Megoldottam úgy, hogy ne kelljen konfrontálódni, és *hogy mindenkinek meglegyen a maga igaza*. Persze főleg nekem. Például amikor hétéves voltam, és épp iskolakezdés előtt álltunk, a szüleim elmentek a piacra Gyergyóba, és vettek nekem egy pár cipőt. Én nem voltam feleselős, véleményt sem nagyon nyilvánítottam, mondtam, hogy köszönöm, jó lesz. Csakhogy nekem nem tetszett az a cipő. És addig gondolkodtam, hogy mit csináljak ezzel a cipővel, hogy elmentem egy leendő osztálytársamhoz játszani. De én nem játszani akartam, hanem a cipőt lepasszolni. Az anyukájával kezdtem beszélgetni, hogy van nekem egy vadonatúj pár cipőm, ami kicsit nem jó rám, és nem akarják-e megvásárolni, ha az Emesének jó. Persze, persze, megnézik, hozzam csak a cipőt. Hazabicikliztem, és valahogy

elvettem otthonról, szerencsére nem látták. Emesének jó volt, és kérdezték, hogy mennyi az ára. Hát, mondom, anyáék nincsenek otthon, de hazamegyek, és megkérdem. És kérdeztem anyutól, hogy mennyi volt, mert Emesének az anyukája meg szeretné venni. „De hát miért?” Mondtam, hogy mert Emesének jobban tetszik. Úgyhogy hétéves korom óta nem vesznek nekem semmit.

Ez a minta talán apukámtól származott. Tizenhat éves voltam akkor, a kilencediket már elvégeztem. És azt mondtam nekik, hogy nagyon szurkolok az öcsémnek, de nem akarok elmenni, nem akarok iskolát váltani. Nagyon szerettem azt, amiben éltem akkor, és nem akartam azon változtatni. A Salamon Ernő ugyan a Gyergyói-medencében a legjobb gimnáziumnak számít, én mégsem szerettem, viszont a baráti köröm fontos volt nekem. Emellett akkor már volt egy barátom, aki idősebb nálam két évvel, és Csíkszeredában járt középiskolába a művészetibe, mert szobrásznak készült. Aztán szobrász is lett belőle. Temesváron tanult, aztán lassan elsorvadt ez a kapcsolat. Az édesanyám felőli nagyszüleim fogadtak be, átköltöztem hozzájuk Szárhegy alszegi részébe. A másik házat bezárták, és üresen állt. Anyukám hagyott nekem otthon egy autót, mert ritkán jöttek a buszok, én meg sok délutáni foglalkozásra jártam, és hát a barátaim is inkább Szentmiklóson voltak. Amikor a jogosítványomat megszereztem, tizenegyedikes voltam. A nagyapám már nem él, de az utolsó pillanatig komolyan gazdálkodott, nagyban. Állatok voltak, két tehén plusz borjúk, sok juh és bárány, egy-két ló, sok disznó meg malac, és a nagyapám nyáron kivitte a tehenet meg a juhokat a havasra. A ballagásomra sem tudtak rendesen eljönni, merthogy ugye az állatok...

Szóval egy ilyen miliőbe kerültem. Elvárták, hogy menjek velük a mezőre. Sok kaszálója és rengeteg szénája volt nagyapámnak, és nekem takarnom kellett, mert mindent kézzel csinálták, és sokat voltam velük a kaszálókon. És ez annyira elvárásolt engem, hogy amikor Budapestre kerültem, egészen bele voltam betegedve. Nem volt olyan nagy lelkizés, nem is érintettük meg egymást, de az a biztonság, az a bizalom, az a humor, az a hangulat, az a szeretet, amivel ő a maga módján fordult felém, az nagyon fontos volt nekem. Nagyon megtaláltam a harmóniát, a lelki békét is. A nagyapámmal inkább közel álltunk egymáshoz, de a nagyanyámmal is egymáshoz nőttünk. Sokat segítettem nekik a ház körül is. Együtt mentünk lóvásárra, disznóvásárba, traktorvásárba is. Az utolsó együttlétünk is ez volt, mentünk a mezőre, nem kellett kényszeríteni. Így éltem három évig. A barátomat is befogadták a nagyszüleim, rá is gyűjthatt, de nem aludhatott ott. Akkor nagyapámnak négy ingatlana volt már a faluban, és amiben laktak, azt két éve építették. Központi fűtés fával, máig nincs bevezetve a gáz. Külön szobám volt. Garzonom volt valójában, ők beköltöztek a ház hátsó felébe, ahogy szokták. Ez egy nagyon nagy birtok, nagy udvarral, amit azért vett meg a nagyapám, hogy a szekérrel meg lehessen benne fordulni.

Az általános iskola első osztályába Szárhegyen jártam. Egy fiatal tanítónő kezdett el minket tanítani, mi voltunk a második osztálya, ő maga is szárhegyi volt. Ő volt az egyetlen fiatal tanító a faluban. Nagyon nagy dolgokat tanított nekem. Rajongtam érte, mindenben utánozni akartam, amiben csak lehetett. Ő is első generációs értelmiségi. Ha kiemelt egy könyvet, akkor karácsonyra, mikulásra, húsvétra vagy a születésnapomra én is azt kér-

tem. Jártam hozzá, mert a nagyszüleim szomszédjában lakott. Mindig nagyon kedvesen fogadott, és megmutatta nekem a komolyzenei gyűjteményét. Felraktuk és hallgattuk a lemezeket. És ami a legfontosabb volt, hogy nem válogatott a diákok között. A tanulásban kevésbé jó képességűeket is próbálta kiemelni. Sokszor megszégyelltem magam, hogy mit gondolok erről vagy arról az osztálytársamról, miközben ő milyen nagy empátiával és emberséggel fordul felénk. Ezek akkor nagyon belém vésődtek. Volt egy olyan alkalom, hogy én azt mondtam, hogy valakit nem kedvelek. Ő meghallotta, és szépen elmagyarázta nekem, hogy nem fordulhatunk így senki felé sem. Rögtön az óra után. És nem úgy mondta ezt, hogy leforrázva érezzem magam. Ezután még jobban rajongtam iránta, hogy ennyire igazságos. Sokat vitt kirándulni minket, Magyarországra is. Az volt a lényeg, hogy ne legyünk idegenek, hogy tudjunk kapcsolatot teremteni könnyen, számunkra ismeretlen emberekkel, más diákokkal, felnőttekkel is, és hogy ne féljünk az étteremben kérni egy teát. Amikor busszal Galyatetőre mentünk, az egész utazás meg volt szervezve, pedagógiai ilag fel volt építve. Akkor még nem volt ilyen telefonos világ, de felkészített minket arra, hogy telefonon hogy beszéljünk, hogy kell bemutatkozni. Ugyanakkor ő nem volt egy közkedvelt figura a szülők körében, mert túl sokat kért. Azt mondták róla, hogy túl komolyan veszi a dolgokat, túlságosan beleéli magát.

Negyedik osztály után tudtam, hogy a szüleim Gyergyóba fognak adni iskolába. Vacilláltam, hogy a román iskolába adjanak-e vagy a magyarba. Én mentem volna a román iskolába is, de végül a magyar iskolába írtattak be. A román iskola azért lett volna szerencsés döntés, mert most nagyon jól tudnék románul, de legalább gátlásaim nem lennének. De ez is jó döntés volt, mert nagyon jó baráti társaságba és jó osztályba kerültem, ahol sokat kellett tanulnom ahhoz, hogy a középmezőnybe fel tudjak zárkózni. Az összes osztálytársamnak 9,90-es átlaga volt, én meg alig tudtam a 9,50-es átlagot kifacsarni magamból. Irodalomból és nyelvtanból voltam jó. Sokat kellett tanulnom, angolból és románból nagyon le voltam maradva, matekból meg sosem voltam jó. Magyarórán szituációkat kellett előadnunk irodalmi művekből, úgy, ahogy mi képzeljük el. Sok dicséretet kaptam a magyartanárnőmtől, mindig kiemelt, és azt gondoltam, hogy ez a jó irány. Kilencediktől átkerültem a Salamonba, ahol volt színjátszó kör, amit eleinte egy magyartanár és egy némettanár működtetett. Az osztályfőnökünk engem és a barátnőmet nagyon szeretett. Pontosan értette a helyzetemet. Mondta, hogy akkor mehetek a családomhoz Magyarországra, amikor csak akarok. Elég nagyszájúak voltunk, direkt késtünk a saját osztályfőnökünk órájáról, mert tudtuk, hogy akkor nem fog beengedni, és mehetünk kávézni. Sok hiányzásunk volt. Próbáltunk valamivel kitűnni a többiek közül, a Figura színházásokkal barátkoztunk. Színművészetire akartunk jelentkezni, a barátnőm oda is ment, rögtön fel is vették. Később aztán eltávolodtunk egymástól. Én is elmentem Kolozsvárra felvételizni. Jártam a felkészítőre is, de nem vettek fel, rögtön az első rostán kiestem. Szembesültem azzal, hogy nem ilyen felkészültséggel kell jönni, amivel én. Láttam, hogy hányféleképpen tud elmondani egy fiú egy monológot. Meg voltak határozva monológok és versek, amiket meg kellett tanulni. Improvizációban persze jó lettem volna, de az volt az utolsó része a felvételinek, és odáig már nem jutottam el. De érdekes, utólag soha nem bántam, hogy nem

vettek fel, és nem akartam újra felvételizni színművészetire sem ott, sem máshol. Megéreztem, hogy ez mennyire kívül áll rajtam.

Na, nem sikerült, hát hazamentem Szárhegyre. El voltam keseredve, de nem azért, mert nem vettem fel, mert azokkal a személyekkel nem is akartam egy légkörben lenni, hanem azért, mert tudtam, hogy el kell jönnöm Budapestre, amit egyáltalán nem akartam. Az ország elvesztését sajnáltam legjobban. De hát abban egyeztünk meg a szüleimmel, hogy Magyarországon folytatom. Erre a szavamat adtam, úgyhogy nem volt más választásom, de nehezen viseltem, és úgy gondoltam magamban, hogy egy félévet maradok az egyetemen, aztán valamilyen módon megpróbálom hazajutni. A Pázmányra akartam menni, de a Metropolitan Egyetemre jutottam be kommunikáció és médiatudomány szakirányra, ahol újságírásra szerettem volna specializálódni. Rákosszentmihályon laktunk a családdal, és rögtön az első nap elkéstem az órámról, mert nem tudtam bemérni, hogy mennyi idő odaérni tömegközlekedéssel. Nehezen ment a barátkozás, az akklimatizálódás. Szinte minden órán elmondtam, hogy nem akarok itt lenni. Egyáltalán nem érdekelt, mit gondolnak a többiek. Nem voltam közkedvelt figura, mert inkább románnak tartottak, és amitől féltem, az be is igazolódott. Folyton ugratások, olcsó poénkodások jöttek, nehezen akartak bevenni a baráti körökbe, hiába próbálkoztam. Nem sértődtem meg, de nagyon csalódott voltam, szégyelltem, hogy nincsenek barátaim, és hogy nem találtam meg azokat az embereket, akiknek hasonló lenne az érdeklődési köre. Olyan csoporttársaim voltak, akik a Való Világban szerepeltek. Ha tehetsős lettem volna, esetleg barátkoztak volna velem, de így senki nem segített. Azt hittem, hogy velem van probléma. Sokat jártam haza emiatt, mivel szerencsére az otthoni baráti kör megmaradt, sőt, még szélesebb is lett.

Összességében az első két évben teljesen idegennek éreztem magam Budapesten. Egyáltalán nem talált a szó. Semmilyen szó, mondat se. Éreztem, hogy nem vagyok a helyemen, és úgy akartam ezen változtatni, hogy szinte minden félévben készültem egy másik szakra, egy másik egyetemre. Amit tanultunk, az nekem nem esett nehezemre, ahhoz adaptálódtam. De a csoporttársaimhoz nem tudtam adaptálódni, és nem is akartam. Úgy éreztem, hogy intellektuálisan nem illünk egymáshoz. Nagyon távol állt egymástól az érdeklődési körünk. A popkultúra és a Nyugat utánzása nekem nem jött be. Ehelyett próbáltam feltérképezni magamnak azokat a színházakat Budapesten, amelyek hozzám közel álltak. Az Örökényt, a Katonát, ilyeneket. A Jurányiba is kezdem járni. Emellett tartottam a kapcsolatot a gyergyói figurásokkal, találkoztunk is, amikor jöttek vendégszerepelni a Merlinbe. A kritikákat is olvastam a *Revizoron*, a *Színház* folyóiratot is rendszeresen vásároltam, aztán később az *Élet* és *Irodalmat* is kezdem olvasni. Azóta is járok Budapesten színházba, de egyedül, mert a barátaimmal nem közös az ízlésünk.

Az egyetemen az is kiderült, hogy másképpen beszélek, mint ők. Nagyon nem találtam a helyem, de a szüleim nem tudtak nekem segíteni, nem látták át az egészet. Csak azért nem hagytam abba az egyetemet, mert voltak olyan tantárgyaink, hogy nyilvános beszéd és szereplés. Ezekon improvizációs gyakorlatok voltak, szöveget kellett írunk, utána jól elmondani, és ebben mindig remekeltem. Egyszer egy ilyen óra után odajött hozzám egy nagyváradi lány, hogy kérdezze meg, véletlenül nem a Székelyföldről vagyok-e. Volt neki

akkor egy sepsiszentgyörgyi barátja, és észrevett nálam egy-két székeleyes hangsúlyt. Így lassan kezdett kialakulni egy kapcsolat közöttünk. Mindig jól teljesítettem, mindig jó visszajelzéseket kaptam a tanáraitól, úgyhogy mégsem mentem haza félév után. De a szakdolgozatnál nagyon sírtam, hogy egyszerűen nem érdekel ez az egész, százötven cím volt megadva, de én nem akartam még egy fogkrémmel többet eladni. Mondtam a szüleimnek, hogy elég volt, nem fogom ezt az egyetemet elvégezni. Nagyon sok konfliktusom volt emiatt apuval, hogy miért is kellett nekem idejönni. Anyu meg mondta, hogy nézzem át még egyszer a címlistát, hátha találok valamit. És akkor megláttam egy címet, hogy a '89-es romániai forradalom televíziós narratívája – vagy valami ilyesmi. És akkor úgy éreztem, hogy ez egy mentőcsónak, amiben csak én ülhetek. Ezt kiválasztottam, és felkerestem a tanárt, Dunavölgyi Pétert, aki az MTV archívumát szerkesztette akkor. Nem volt erdélyi beágyazottsága, csak televíziótörténetet tanított az egyetemen. Teljesen beleéltem magamat a témába, úgy éreztem, hogy megérkeztem. Egyébként rajta keresztül három hónapig gyakornok is voltam az MTV-nél. Ilyen informális szálakon keresztül bevitt engem a televízió szerkesztőségébe, de nem tudtam ott sem gyökeret verni, lehet, hogy nem volt bennem elég ambíció. Ott sem találtam a helyem. Viszont beleástam magam a szakdolgozatomba, ami végül nagyon jól sikerült.

Gyötrelmes volt az egész alapszak, és ezért mindenképpen máshová akartam menni mesterszakra. Szebenbe szerettem volna beadni a jelentkezésemet kulturális menedzser szakirányra, románul. Olvastam kortárs román íróktól regényeket meg novellákat, jártam az Urániában a román filmhétre. Nem mélyültem el benne nagyon, csak a fogyasztója szerettem volna lenni a román kultúrának. Korábban is megvolt bennem, hogy szabad akarok lenni és magabiztos, mint a férfiak. A román nyelvtudást a férfiak birtokolták a környezetben, és úgy láttam, hogy ők szabadon mozognak, nem félnek, nincsenek gátlásaik, sokkal sikeresebbek, mint a nők. Úgy képzeltem, hogy egy olyan nagyvárosban leszek, ahol többségében románok vannak, és fogok még birtokolni egy vagy két idegen nyelvet. De az utolsó pillanatban apu nem engedett el Szebenbe. Nem tudom, miért, egyszerűen nem engedett. Végül felvételiztem mesterszakra Budapesten. Közben volt egy romántanárom Budapesten, angolra is jártam hozzá, egy román ember volt. Neki is elsírtam magam, hogy de hát én haza akarok menni. Erre azt mondta, hogy Esztike, ne bánd, te más vagy, lehet, hogy jobb lesz neked, ha itt maradsz Magyarországon. És mikor elkezdtem a mesterszakot, ők hazaköltöztek Bákóba.

Aztán az ELTE-re szerettem volna menni, de nem jutottam be államilag támogatott szakra, és nem akartam a szüleimet sem terhelni, mivel az alapszak is sokba került. Szerencsére a Pázmányra felvettek állami ösztöndíjas képzésbe. Főleg azért jelentkeztem mesterszakra, hogy mehessek külföldre. Ez sikerült is, másodévbem kikerültem Varsóba. Azt gondoltam, hogy a Pázmányon nem akarok majd senkivel sem barátkozni. Ehhez képest az első nap az első órán a tanár azt mondta, hogy itt van egy vers, és három ember fogja felolvasni. Az egyik én voltam, plusz egy fiú, aki marosvásárhelyi volt. Volt egy lány, aki kérdezett tőlem valamit az óra végén, és mondtam, hogy nem tudom, és nem is érdekel. De még egyszer rákérdezett, mondtam neki, hogy nem érdekel, oldd meg, maximum egy kávé megiszunk, ha nem erről beszélsz, és azt mondta, jó. Kiderült, hogy Zsófinak hívják,

és egy felvidéki lány, nádszegi. Ebben az a poén, hogy ő akkor szakított a barátjával, aki egy gyergyóújfalvi fiú volt. Zsófi azóta az egyik legjobb barátnőm. Közben Győrbe költözött, és ma gasztroújságírással foglalkozik, offline és online is. Utólag mondta, hogy nem is akart velem annyira barátkozni, mert a volt barátjára emlékeztettem, de aztán másképp alakult. Végigbuliztuk az egész mesterszakot, általa újabb és újabb embereket ismertem meg. Nem tudtunk annyira a csoportba beilleszkedni, ketten vagy hárman voltunk, egy magyarországi lány volt még ebben a bandában, de ő magától kiszállt, nem nagyon értettük, miért.

Nagyon szórakoztatott minket az, hogy megtanuljuk egymás szavait. Nagyon egymásra találtunk, és jöttünk-mentünk egymáshoz. Mikor elvégeztük az első évet, ő jött velem Tusványosra bulizni. Egyszerre mentünk Erasmusra is, akkor is meglátogattuk egymást. Nagy társasági életet éltünk, de az igazi budapesti világban kevésbé forogtunk. Én Varsóba kerültem az Erasmusszal, ahol az volt a jó, hogy angolul kellett tanulni, de a tanítás nem volt színvonalas, viszont a társaság nagyon jó volt. Egy hámoszobás kollégiumi apartmanban laktunk hatan, nekem egy német szobatársam volt, akivel nagyon összebarátkoztunk. Úgy éreztem, mintha már régóta ismerném. Angolul beszélünk, ő jobban tudott, mint én, de magamhoz képest nagyon jól megtanultam angolul. Volt még két ukrán lakótársunk, meg egy bolgár, és még kellett legyen valaki, de most nem emlékszem, lehet, hogy egy török volt. Nagyon tetszett, hogy ilyen sokfélék vagyunk. Mindenkinek volt mentora, nekem egy lengyel lány volt, aki főleg törökökkel és kurdokkal foglalkozott. Emlékszem, az első nap visszaérkeztünk a városnézés után a kollégiumba. Ezek a kurd lányok nem tudtak olyan jól angolul, de nagyon megrázó élményekről beszéltek. Annyira lefagytam, hogy hetekig nem tudtam felvenni velük a kapcsolatot. Ami pedig a képzést illeti, hát, azt hiszem, ennél szürreálisabbat nehéz elképzelni! A teológián belül volt a kommunikáció szak, ami azt jelentette, hogy voltak pap csoporttársaink Nigériából, meg valaki Kínából. Mindegyik óra valahogy a vallással volt kapcsolatos. Nem akarták belénk sulykolni, de ez volt a keret.

Varsóban is sokszor felmerült, de igazából Magyarországon voltam először rákényszerülve, mert kíváncsiak voltak az emberek, hogy válaszoljak arra a kérdésre, ki vagyok, mi vagyok, minek mondom magamat. Azt persze mindig tudtam, hogy a románokhoz vagy Magyarországra megyünk éppen kirándulni, de korábban különösebben sohasem gondolkodtam ezen. Emlékszem, amikor a szomszédunkba férjhez jött egy csomafalvi menyecske. Hogy akkor ez mekkora dolog volt Szárhegyen! Azt persze tudtam, hogy szárhegyi vagyok, amikor mentünk fel Gyergyószentmiklóstra a városra, Brassóba vagy a tengerre, ezek megvoltak. De az ilyen kérdésekre eleinte nem tudtam válaszolni. Amikor kérdezték egy órán, akkor azt mondtam, hogy Erdélyből jöttem. A többség általában ezzel beérte, és le volt tudva a dolog. Ennek örültem, mert minél kevesebbet akartam elárulni magamról, elég nagy trauma volt nekem az, hogy Magyarországra kerültem. Inkognitóban akartam lenni, és azt sem akartam, hogy lerománozzanak. Meg valahogy a kritikai megfigyelő pozíció jobban tetszett nekem. De volt, aki nem hagyta annyiban, és kérdezte, hogy hát közelebről, honnan érkeztem. Hát Székelyföld, Gyilkos-tó – így próbáltam elmagyarázni. A románozásokat az öcsém meg sem hallotta, de én helyette is mindig észrevettem, és ez engem nagyon bántott. Az első évben otthon éltem gondolatban, a mezőn jártam, nagyon hiányoztak a nagyszüleim és az a milió, amiből el kellett, hogy jöjjenek. De közben meg tény-

legesen is jártam haza, és elkezdtem észrevenni, hogy nagyon nagy különbségek és távolságok vannak a különböző helyek között, és akkor ezt valahogy definiálni kellett. Végül aztán rájöttem, hogy a válaszom mindig attól függött, hogy ki teszi fel ezeket a kérdéseket. Úgyhogy tulajdonképpen akkor tudatosult bennem igazán, hogy gyergyói vagyok, amikor Magyarországra kerültem.

Arra is rájöttem, hogy a beszédem és a szóhasználatom is attól függ, hogy éppen kivel beszélek. Korábban nem voltam ilyen tudatos, de most már figyelek erre, ez engem kifejezetten szórakoztat. Otthon azokat a szavakat használom, amiket megszoktak az emberek. Pesten, szakmai körökben igyekszem alkalmazkodni, akkor nem váltok vissza. De a *kacagjunkat* meghagytam, az *örvendeket* is használom, ezekről nem mondok le, tudom, hogy ez megkülönböztet. Szerencsére soha nem volt olyan erős diftongusos akcentusom, mint egy csomafalvinak, ami miatt apukám is sokat csúfolódott velük, nem rosszindulatból, de sokat ugratta őket. Amikor kisiskolás voltam, a verstanulással és az olvasással vagy középiskolában a színművészetire való készüléssel azt a kevés akcentust is próbáltam elhagyni, amit Szárhegyen felszedtem. De amikor a nagyszüleimmel beszélek, ma is tudom, mit kell kérdezni tőlük, és hogy kell őket kérdezni. Azt is látom, hogy anyuék ezt nem mindig tudják. Például megkérdezem mamától, hogy meghallgattad-e a misét. És akkor rögtön megvan a közös téma. De a szüleimnek szerintem nincsen idejük arra, hogy ezt fürkésszék. Nem beszélnek a miséről, nem járnak templomba Magyarországon, de otthon igen. Nem világi-asodtak el teljesen. Amikor hazamegyek, és a falubeliekkel kell beszélgetnem, akkor vissza tudok térni, és nincs semmi távolságérzete annak, aki velem szóba áll. Használom azokat a szavakat, amiket az idősek használnak. Találkozom az utcán egy idős bácsival, és azt mondom, hogy egészséget, Guszti bácsi! Nem azt mondom, hogy jó napot, vagy hasonló. Az én korosztályom már nemigen mond ilyet, ez ma már nem magától értetődő. Régen azt mondtam neki, amire megtanítottak a szüleim, hogy csókolom, Guszti bácsi. De amikor a PhD-dolgozatomat írtam, és interjúzni kellett velük, akkor tudtam, hogy vissza kell kúsznom valahogy. És észrevettem, hogy mi az, ami a távolságot megszünteti köztünk. Amikor vasárnap jöttünk ki a templomból, mindig azt mondtuk, hogy dicsértessék. Régebben ez automatikus volt, nem is figyeltem erre, de amikor ugyanebben a helyzetben ma azt mondom a szomszéd néninek, hogy „dicsértessék, hál’ Istennek, eljöhettünk”, akkor már pontosan tudom, hogy ezzel kialakul majd a diskurzus közöttünk, és én élvezem, hogy ezt a helyzetet meg tudom teremteni. Vagy például a múltkor nem autóval mentem haza, hanem valaki hazavitt, de közben felmentem busszal a városra, és hazafele stopoltam, otthon ez még szokás. Egyik ismerősünk vett fel, és akkor nem azt mondtam neki, hogy forduljon be, hanem azt, hogy sirüljön be balra. Ilyeneket szoktam csinálni. Zsófiával versenyt is úzunk abból, hogy ezt csináljuk. Napokig tudunk ezzel szórakozni.

Viszont amikor Budapesten végeztem az alapszakot, tudatosan nem kezdtem el hasonlítani hozzájuk, és nem kezdtem el úgy öltözködni, mint ők. Úgy néztem ki, mint egy kolozsvári színművészeti vagy valamilyen bölcsész egyetemista. Sálakat hordtam, és egyáltalán nem követtem azt a divatot, amit a csoporttársaim. Színes ruhákban jártam, de semmi nem volt hosszú, kicsit ilyen bohém volt az egész. Nem sminkeltem, az ebbe nem fért volna

bele. A Metropolitanen a lányok nagyon erősen sminkeltek, és be volt festve szőkére vagy valamilyen színre a hajuk, és a plázákból vásárolt legfrissebb szettekben jártak. Később aztán levettem ezt a bohém, kislányos, nagyon színes stílust. Leegyszerűsödött a ruhátáram. Ugyanakkor ma sem szeretem a nagyon pikkpakk kinézetet. Nem szeretem, amikor minden olyan kiszámítottan tökéletes. Szeretek megmaradni a két véglet között. Persze azért követek francia divatoldalakat, és onnan szoktam rendelni ruhákat. Ez az internet segítségével hamar megtalált olyan négy-öt éve, nem tudom, hogyan. Emellett persze megvannak azok az üzletek is Pesten, ahol szoktam vásárolni. Ha cipőt vásárolok, csak bőrt szoktam venni. Divatdolgokat nem veszek, ami hóbort, csak időtállókat. Szerintem minden hóbort, ami *fast fashion*. Nyilván nőiesebb is lettem, és pár év alatt megszoktam Budapesten, hogy jobban megkreáljam magam. Én is sminkelek, járok fodrászhoz, előfordul, hogy festik a hajam, de kozmetikushoz csak akkor járok, amikor Gyergyóban vagyok, mivel azt jobban ismerem, emellett olcsóbb is jobb is. Akkor is csak a gyantázást veszem igénybe, és néha az arckezelést, de azt is csak évente egyszer. Egyet viszont mindig tudtam, és ez nem az elmúlt tíz évben alakult ki, hanem jóval korábban kezdődött. Mégpedig azt, hogy nekem nem lesz olyan szerepem, mint a családom nőtagjainak. Szeretnék egy önjáróbb, az érdekeit sikeresebben és nyíltabban érvényesítő nő lenni. Kevésbé szeretnék bármilyen társadalmi elvárásnak megfelelni.

Amikor elvégeztem a mesterszakot a Pázmányon, magamat is megleptem azzal, hogy 2016-ban jelentkeztem társadalmi kommunikáció PhD-re a Corvinusra. Azon aztán még jobban meglepődtem, hogy fel is vettek. Korábban eszembe sem jutott, hogy ezt fogom csinálni. Megdöbbenett, amikor ráeszméltem arra, hogy ez egy teljesen más életforma. Eleinte egyáltalán nem gondoltam végig, hogy ez mivel jár, hanem nagyon romantikus okokból jelentkeztem. Egyszerűen többet akartam megtudni arról a társadalomról, ahonnan jövök, ahonnan származok. Eleinte volt bennem egy erős önbizalomhiány, ami aztán fokozatosan csökkent. Aztán elkezdtem konferenciákra járni, és egyre több emberrel összeismerkedtem. De amikor beiratkoztam a doktori iskolába, még a ráeszmélés folyamatában voltam, és megijedtem, hogy ez mivel jár, és nekem ebből mennyi minden hiányzik. Nem gondoltam bele, hogy ez hogy is lesz, és ezért egy évig titkoltam is otthon a barátaim előtt, hogy doktori iskolás vagyok Budapesten. Attól tartottam, hogy szakadék lesz közöttünk, és hogy ezt nem tudom majd átugrani. És azt sem akartam, hogy ha kudarc lesz, az nyilvános legyen. Túlságosan nagyra láttam azt a távolságot, ahonnan én jövök.

De aztán végül nem lett kudarc, hanem összeszedtem magam, és miután témavezetőt váltottam, egyre jobban beleástam magam a kutatásomba, aztán 2022 tavaszán meg is védtem a disszertációmát¹, ami aztán idén, némileg átírva, könyvként is megjelent.² A

1 Kovács Eszter 2022. *Informalitás, önszerveződés, kvázi-nyilvánosság. Kultúra, sport, hétköznapi diskurzusok, egyházi ünnepek és szórakozás a Gyergyói-medencében az 1970–1980-as években*. BCE. Doktori értekezés. Témavezető: Bárdi Nándor.

2 Kovács Eszter 2024. „Egy kis figyelmesség”. *Informális hálózatok és gyakorlatok a Gyergyói-medencében (1970–1989)*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület. Kriterion Kiadó.

hetvenes-nyolcvanas évek gyergyói hétköznapjait szerettem volna rekonstruálni benne visszaemlékezések alapján. Hogy mi volt az igazság, az nem érdekelt. Az volt a fontos számomra, hogy milyen szavakat használtak, illetve hogyan fogalmazták meg a világot, az ikonikus helyeket, helyzeteket, az egész korhangulatot, és hogyan fogalmazták meg a szórákozás- és kikapcsolódás témáit. Azt gondolom, hogy elég sok mindent sikerült belesűrítésem a könyvbe, legalábbis a doktori program által biztosított keretek között. Közben, 2017-ben megkerestek a régi tanáraink, hogy volna-e kedvem különböző kommunikációs tárgyakat oktatni, úgyhogy a doktorival párhuzamosan elkezdtem tanítani a Pázmányon. Eleinte egy kicsit szorongtam, de aztán belevágtam, és úgy érzem, az elmúlt hét évben egész jól belejöttem. Egy darabig úgy éreztem, hogy tanulom ezt a nyelvet, és olykor egy kicsit még dadogok. Ez különösen akkor volt így, amikor be kellett mutatnom a kutatásomat. De ma már azt gondolom, meg tudtam felelni annak, amit elvárt az a feladat. Azon is sokszor elgondolkodtam, hogy miért nem izgultam soha egyetlen óra előtt sem, és hogy ez vajon baj-e.

Nincsenek nyelvi és szakmai gátlásaim az órákon, mindig rendesen felkészülök, de igazodom is. Ugyanakkor szeretek improvizálni, és a csoporttól függ, hogy milyen lesz az óra. Előfordul, hogy nem vagyok expert egy-két témában, de még akkor is működik ez a dolog. Az a koncepcióm, hogy az óra legyen interaktív. Szerintem van bennem lendület, dinamika, amihez lehet kapcsolódni, miközben nem szeretem azt, ha csak én tartom szóval a hallgatókat. Kérdezek, megszólítom őket, megtanulom a nevüket. Próbálom azt érzékeltetni, hogy korban nem állok távol tőlük, és fogalmazzák meg nyugodtan a véleményüket, beszélgessünk, ez a lényeg. És ez bejön. Ugyanakkor nem tegeződünk, mert már megtanultam, hogy ezt nem szabad, mivel voltak ebből félreértések. Voltak, akik azt hitték, hogy a tegeződés egyenlő azzal, hogy barátok vagyunk, vagy megengedhetnek maguknak olyan gesztusokat, amiket szerintem nem szabad. Beszólások, könyörgések vizsgaszituációban, ilyenek. Szóval nem, nem és nem! Minden félév elején világosan felvázolom, hogy bizalommal fordulhatnak felém a gondolataik kinyilvánításában. Abból is látszik, hogy elfogadnak, hogy egyre többen kérnek fel, hogy legyek a konzulensük, mégpedig főleg azok a hallgatók, akiket én is jó képességűeknek tartok. De persze a csoporttól is sok minden függ, mert ha olyan csoportot kapok, akik nem annyira érdeklődők, akkor sokkal nehezebb nekem is.

Alig vártam, hogy meglegyen a fokozatom, és amikor végre meglett, kezdtem mozgolódni a Pázmányon, hogy itt vagyok, évek óta tanítok az egyetemen, végeztem, kész vagyok, mi lesz most. Ez az egész egy kedvtelés volt, vagy lesz valami eredménye? Korábban folyton azzal hitegettek, hogy akkor alkalmaznak majd teljes állásban, ha meglesz a fokozatom. De most nem mondtak semmi konkrét dolgot. Elég stresszes helyzet volt. Ismertek és szerettek mint volt diákok és mint kollégát, jó viszonyban voltam mindenkivel. És azt láttam, hogy nem az a baj, hogy engem nem akarnak, hanem hogy folyton küzdeniük kellett, hogy legyen elegendő hallgatójuk, és legyen hozzá státuszuk. 2019-ben tartottam egy elég jó előadást Csíkszeredában egy konferencián, ami után odajött hozzám Elemér, a gyergyóremetei polgármester, és megkérdezte, hogy szándékszom-e hazajönni. Mert ha igen, akkor

keressem meg. És mivel úgy láttam, hogy a Pázmányon nem lesz esélyem, tizenkét év után úgy döntöttem, hogy inkább visszajövök Magyarországról. A szülőfalum lett volna az ideális hely számomra, és meg is kerestek onnan, hogy lennék-e kulturális szervező a szárhegyi kulturális központnál, de elindult egy belső kampányolás ellenem, hogy ne vegyenek fel, amiben hozzám közelálló emberek is benne voltak. Máig nem tudom az okát.

De akkor már nagyon erős motivációt éreztem, hogy el akarok helyezkedni valahol. És még azon a nyáron, anélkül, hogy előre bejelentkeztem volna, összeszedtem magam, és megjelentem a remetei önkormányzatban. A polgármester először meglepődött, de mondta, hogy jó, örül, és majd hív a nyár folyamán. És valóban, egy hónapra rá hívott, hogy tényleg komolyan gondoltam-e, mert ha igen, akkor valamilyen pozíciót megpróbálhatunk, de előtte nekem is részt kell vennem a nyilvános versenyvizsgán. Vagyis hogy meghirdetik nyilvánosan az állást, és ha úgy látják, hogy más jobban megfelel, akkor nem én fogom megkapni. Persze azért biztattak, hogy jöjjek, de hát volt más jelentkező is. Készültem, írtam egy négy-öt évre szóló tervet, hogy művelődésszervezőként mi mindent lehet majd csinálni a remetei kulturális életben. Végül aztán engem választottak. Az volt az érdekes ebben a helyzetben, hogy én megérkeztem Magyarországról, és a polgármester azt mondta, hogy én vagyok két ember felettese. Miközben ez a két ember már egy összeszokott csapat volt: az egyikük a művelődési ház igazgatója, a másik pedig a helyi tévé szerkesztője volt, és ők nem örültek az érkezésemnek, mert tartottak tőlem.

A legnagyobb probléma nem is az volt, hogy Magyarországról jövök, hanem az, hogy szárhegyi vagyok, mivel ők komolyan úgy gondolták, hogy Szárhegy egy olyan falu, ahol csak selejtek élnek. De én ezt a konfliktust mindenképpen meg akartam oldani, csak hát időbe telt. De visszatekintve úgy látom, hogy jól kezeltem ezt a helyzetet. Rengeteg lelki munkát és önreflexiót igényelt, hogy kitaláljam, hogy lehetnék velük jóban. Szerintem az volt a lényeg, hogy tényleg szeretettel fordultam feléjük, és igyekeztem figyelembe venni, hogy milyen személyiségek, és hogy milyen témákkal lehetne közel kerülni hozzájuk. Voltak mélypontjaim. Tovább nehezítette a helyzetet, hogy Ádám esetében a korkülönbség is jelentős volt, ő az apám lehetne, míg Andreával egy korosztály vagyunk. De én következetesen a helyi nyelvet beszéltem velük, olyan témákat hoztam be, amelyek kapcsán közösen tudtunk kacagni. Tudtam, hogy melyek azok a dolgok, amik fontosak, amik megmozgatják a falu életét. Nyilvánvalóvá tettem, hogy pontosan tudom, hogy mondjuk Kisasszony napján nem lehet semmit sem szervezni, mert akkor a falu a templomba megy. Meg azzal is tisztában vagyok, hogy mikor vannak az egyházi ünnepek, mivel benne vagyok a Mária Társulatban. Elkezdtem foglalkozni a népdalkörrel is, teremtettem erre is legitim alkalmat. Az éneklésben ugyan nem veszek részt, de összeszedtem a népdalokat, amit majd énekelni fognak, mivel ezek a nénik nagyon szeretnek énekelni, és szeretik nézegetni a fényképeket is. Mindenhova szívesen mennek, csak hogy társaságban legyenek. Járnak a varrókörbe, a nyugdíjasklubba, és engem szeretnek, elfogadnak. A gyerekekkel és a tanítónőkkel is napi kapcsolatban vagyok, van gyerekkori barátnőm is, aki ide jött férjhez. Végül szerintem jól alakult ez az egész, Ádámmal és Andreával szépen összeszoktunk, és most már inkább az a gond, hogy túl jól telik az idő, túlságosan is talál a szó. Most már pontosan tud-

juk, hogy kinek hol a dolga, és senki nem avatkozik be a másik területébe. Andi, aki a helyi tévét szerkesztette, elment idén júniusban, úgyhogy ketten maradtunk Ádámmal. Sokszor kell rendezvényeket megnyitnom, keretet adni, és én ezeket nagyon szívesen csinálom. Szeretem a biztonságos és kellemes hangulatot megteremteni, és ez jólesik az embereknek is.

A tanítást idén végleg befejeztem Pesten. A tavaszi félévben még tartottam egy online-órát levelezősöknek. Ők is örültek, én is örültem, hogy nem kellett személyesen jelen lenni. Egy nagyon jó csapat jött össze, kilencven százaléka másod- vagy harmaddiplomás volt. Sokszor nem tudtam időben lezárni az órákat, mert annyi mindent kérdeztek. De most nyáron végképp eldöntöttem, hogy a 2024-es ideoi őszi félévben már nem akarok tanítani. De szerencsére ezt nem nekem kellett bejelentennem, mivel ők sem kértek fel, úgyhogy nem volt mit visszautasítanom. Amióta visszajöttem, lett egy komoly kapcsolatom, együtt élünk. Azelőtt nem éltem együtt senkivel. Gellért erdőmérnök, kiválóan beszél románul, Brassóban végezte az egyetemet, és a munkáját is két nyelven végzi az önkormányzatnál. Engem nagyon motivál, hogy ő azért is tud jól érvényesülni a munkájában amellet, hogy jó szakember, mert jól tud románul. Ő is egy erős karakter, én is az vagyok, és úgy élünk, hogy mindkettőnk akarata érvényre jusson, ne csak az egyik. És ami még fontos, hogy most volt a könyvbemutatóm, itt, Remetén. A polgármester volt a házigazda, aki felé én tisztelettel és szeretettel fordulok. Sűrű a programja, de azért szívesen elvállalta. Sokan voltak, tele volt a terem, legalább negyven ember jött el, jó beszélgetés volt. Annak nagyon örültem, hogy a szüleim is eljöttek, meg Gellért szülei is ott voltak. Direkt nem hívtam senkit, de több tanár és ismerősöm is eljött, akikre nem is számítottam, és akik közül sokan nem is tudták, hogy könyvet írtam. A végén volt egy nagy nosztalgiazás is, az egyik kolléganóm mondta, hogy Eszter, te sokkal többet tudsz arról az időszakról, pedig én éltem akkor. Ez volt az egyik legjobb könyvbemutatóm a hat közül. Volt már Kolozsváron, Szeredában, Szárhegyen, Gyergyóban és Vásárhelyen. Örültem, hogy ennek lett egy ilyen íve. Megtörtént, így is ismernek most már, és elfogadják, hogy ilyen is vagyok. Vagy legalábbis tudok ilyen lenni.

Budapest – Gyergyóremete, 2023–2024.